

ת"פ 3864/11/17 - מדינת ישראל ע"י שלוחת התביעות עכו. נגד בלאל בריק

בית משפט השלום בעכו

ת"פ 3864-11-17 מדינת ישראל נ' בריק

בפני כבוד השופטת שושנה פיינסוד-כהן
מאשימה מדינת ישראל ע"י שלוחת התביעות עכו.
נגד בלאל בריק
נאשם ע"י ב"כ עוה"ד נאג'י עמר מטעם הסנגוריה הציבורית.

החלטה

1. לפני בקשת נאשם להתיר עדותה של מומחית מטעמו, עדת הגנה, באמצעות היוועדות חזותית, נוכח השתייכותה לקבוצת סיכון אשר אינה מאפשרת הגעתה לבית משפט מטעמי בריאותה ובהעדר צפי קרוב להטבת התחלואה בנגיף הקורונה.

2. כנגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירת התפרצות לבית מגורים, ביצוע גניבה וניסיון הונאה בכרטיס חיוב. הנאשם באמצעות סנגורו כפר בכתב האישום וטען לטעות בזיהוי.

התיק נקבע לשמיעת ראיות.

בתום פרשת התביעה נקבע התיק לשמיעת פרשת הגנה. במסגרת זו נתבקש זימונה של עדה מומחית מטעם ההגנה לעניין זיהוי של הנאשם, במענה לעדי התביעה מומחי מעבדות המשטרה לזיהוי.

בסלע המחלוקת תמונות מצלמות אבטחה המתעדות את מבצע העבירה לכאורה, לשיטתה של המאשימה ניתן לזהות את הנאשם. הסנגוריה חולקת על כך.

3. מועד שמיעת עדותה של המומחית נדחה פעם אחר פעם מטעמים שונים עד כי נקבע ליום 6.12.20. ביום 30.11.20 הוגשה לראשונה בקשת הנאשם באמצעות סנגורו להתיר העדת המומחית באמצעי היוועדות חזותית, בנסיבות מצבה הרפואי אשר אינו מאפשר הגעתה לבית משפט בשל השתייכותה לקבוצת סיכון לחלות בנגיף הקורונה. לאור התנגדות הנחרצת של המאשימה ועל אף התארכות ההליך, נדחה מועד הדיון למספר חודשים זאת במטרה לאפשר שמיעת עדותה של המומחית באופן בלתי אמצעי.

מועד שמיעת עדותה של המומחית נקבע ליום 15.3.21.

4. ביום 2.3.21 ובהעדר צפי לשינוי במצב התחלואה הוגשה בקשה נוספת מטעם הסנגור להתיר העדת עמוד 1

המומחית מטעם ההגנה, באמצעות היוועדות חזותית לאור מצבה הבריאותי והסיכון הכרוך בהופעתה פיסית. צורך מסמך רפואי, ערוך על ידי קרדיולוג, לתימוכין בטענות העובדתיות העולות מן הבקשה.

5. המאשימה מתנגדת נחרצות לבקשה.

לטענת המאשימה, אין דומה חקירה בהיוועדות חזותית לחקירה באופן בלתי אמצעי בו יתגלו "אותות האמת" מתשובותיה. טיב האמצעי הטכנולוגי אינו הופך אותו לשווה ערך ליכולתו של בית המשפט להתרשם באופן בלתי אמצעי מהתנהלותו של עד בבית המשפט תוך כדי חקירתו הנגדית. מצבה הרפואי של המומחית אינו שונה ממצבם של אזרחים ושוטרים המתייצבים בפני בית המשפט. יש לדחות הבקשה לפיכך.

עוד הוסיפה המאשימה כי בכוונת ב"כ המאשימה להגיש במהלך חקירתה הנגדית של המומחית מסמכים שונים לעיונה. כמו כן טענה כי מצבה הרפואי של המומחית כבר פחות רלוונטי שעה בה אחוז גבוה מן האוכלוסייה מחוסן.

לחלופין מבוקשת דחייה נוספת של הדיון.

דין

ההיוועדות החזותית

6. אין חולק, כי דרך המלך לגביית עדויות, הנה התרשמותו הישירה והבלתי אמצעית של בית המשפט מעדותו של עד הניצב על דוכן העדים. באופן זה אין פגיעה ביכולתו של בית המשפט להתרשם מן העד באופן מלא, תחת מורא בית המשפט ובאופן בו ניתן למצות את החקירה הנגדית במלואה תחת עינו הפקוחה של בית המשפט.

"נקודת המוצא לדיון היא עדיפותה של העדות בין כתלי בית המשפט. גם היום, כמו בעבר, אין תחליף להתייצבותו הפיזית של עד בבית המשפט לעדות "חיה". כך במיוחד, שעה שקיימת חשיבות רבה לבחינת מהימנותו של העד (ראו, רע"א Ruth Simon Sharp 6021/05 נ' בנק לאומי לישראל בע"מ (לא פורסם, 7.8.05))."

רע"א 3810/06 י.דורי את צ'קובסקי בניה והשקעות בע"מ נ. שמאי גולדשטיין (פורסם בנבו, ניתן ביום 24.9.07)

7. יחד עם זאת, מכיר הדין הישראלי במקרים מסויימים גם באמצעים אחרים לגביית עדות, כדוגמת תצהיר. ההתפתחות הטכנולוגית הביאה אף להכרה באפשרות לגביית עדות מחוץ לכתלי בית המשפט גם בנסיבות אחרות; כדוגמת גביית עדות מתלונן במשפט פלילי בשל עבירת מין או בשל עבירת סחר בבני האדם לעיסוק בזנות באמצעות טלויזיה במעגל סגור [סעיף 2ב לחוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים), התשי"ח-1957 ותקנה 4(א) לתקנות לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים) (גביית עדות מתלונן בשל עבירת מין שלא בפני הנאשם), התשנ"ז-1996]. היוועדות חזותית העונה על התנאים המנויים בתקנה 15 בתקנות עזרה משפטית בין מדינות, תשנ"ט - 1999 ובסעיף 47 לחוק עזרה משפטית בין מדינות, תשנ"ח - 1998 כאשר לא

ניתן להביא את העד המצוי בחו"ל, למדינה למתן עדות.

8. כב' השופט גרוניס בעניין שמאי גולדשטיין הנ"ל עמד על יתרונות השימוש באמצעים חזותיים במקרים אלו-

"האמצעים הטכנולוגיים לגביית עדות מחוץ לכותלי בית המשפט העומדים לרשותנו כיום מאפשרים לבית המשפט להתרשם מן העד באופן ישיר, ואף לפקח על חקירתו ולכוונה בזמן אמת. בית המשפט יכול לקבל תמונה ברורה, תרתי משמע, באשר למהימנותו של העד ועל כן קטן החשש מפני העדרה של התרשמות ישירה מן המעיד ומן העדות"

כב' השופטת נאור קבעה באותו עניין כי-

"...בצד היתרונות יש לאמצעי היוועדות חזותית גם חסרונות ובעיות, שעיקרם העדר מרות ישירה של בית המשפט על העד הנמצא במרחקים... חסרונות אלו מחייבים נקיטת מידה של זהירות בעת הפעלת שיקול הדעת לעניין התרת השימוש בהיוועדות חזותית".

9. במישור הפלילי, אך חוקק לאחרונה חוק קיום דיונים בהיוועדות חזותית בהשתתפות עצורים, אסירים וכלואים בתקופת התפשטות נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה) תש"ף-2020 (להלן: "החוק"), אשר על פיו נקבע קיום דיונים בתנאים המנויים בחוק בהיוועדות חזותית של עצורים. ללמדנו, כפי שאף עולה מדברי ההסבר להצעת החוק, כי המחוקק ביקש לערוך איזון בין הצורך בקיום של הליכים פליליים הכרוכים בפגיעה בחירותו של אדם, לבין הצורך בתקופת החירום למנוע התפשטות נגיף הקורונה. ברקע הוראות אלו אף הותקנו שורה של תקנות המאפשרות קיום דיונים באמצעים טכנולוגיים. יוער כי במסגרת הדיונים אשר יכולים להתקיים כאשר הכלוא משתתף בהם באמצעות מערכת ההיוועדות החזותית, לא מצויים הליכי שמיעת ראיות בעניינו של הכלוא או הליכים בהם הכלוא אמור להעיד.

היקף השאלה

10. לענות דעתי ברי כי מענה לשאלת העדת עד באמצעות היוועדות חזותית הינה שאלה שבסדרי דין ובדיני ראיות, לעניות דעתי מדובר בשאלה שיש לה גם היבטים שעניינם סמכות.

שאלת הסמכות- מקום משובו של בית המשפט

11. חוק בתי המשפט קובע את סמכותו של בית המשפט ומקים סמכות זאת בהישענו על חוק יסוד: השפיטה. ללא הוראות החוק, המקנות סמכות לבית המשפט, אין תוקף למעשה השיפוטי. חוק בתי המשפט הסמיך את בית המשפט לדון ממקום מושבו, אשר נקבע על פי חוק ותקנות. לפיכך, נשאלת השאלה האם ללא הוראת חוק מפורשת, יצירתו של המחוקק, מוסמך בית המשפט לפצל את המעשה השיפוטי ולבצעו כאשר לא

כל השותפים לדיון מצויים יחדיו בבית המשפט, אשר מקום מושבו נקבע על ידי המחוקק ומחוקק המשנה.

12. חוק בתי המשפט (נוסח משולב), התשמ"ד-1984 קובע כי מקום מושב ואזור השיפוט של בתי המשפט השונים יקבע בצו על ידי שר המשפטים (סעיף 33(א) בהתייחס לבתי המשפט המחוזיים וסעיף 43(א) בהתייחס לבתי משפט השלום). החוק מוסיף וקובע כי על בית המשפט לשבת במקום מושבו וכי רשאי הוא לשבת במקום אחר באזור שיפוטו "אם ראה לעשות כן למען הצדק או יעילות הדיון".

סעיף 44 לחוק בתי המשפט קובע האמור ביחס לבתי משפט השלום, כאשר קיימת הוראה זזה באשר לבתי המשפט המחוזיים בסעיף 34 לחוק.

"(א) בית משפט שלום ישב במקום מושבו.

(ב) בית משפט שלום רשאי לשבת לדין בעניין מסוים, כולו או מקצתו, במקום שאינו מקום מושבו, אם ראה לעשות כן למען הצדק או למען יעילות הדיון, ובלבד שלא ישב במקום שמחוץ לאזור שיפוטו אלא בהסכמת נשיא בית המשפט המחוזי שהמקום האחר נמצא באזור שיפוטו."

13. סעיף 44(ב) ומקבילו סעיף 34(ב), מאפשרים לבית המשפט כולו, קרי לדיון כולו בעניין מסוים, או לישיבה אחת בו, לצאת מאולם בית המשפט "לשטח", על מנת לבקר במקום, או לגבות עדות מעד אשר אינו יכול להתייצב בבית המשפט. אין משמעות הסעיף כי בית המשפט יכול לפצל את מקום מושבו כאשר לדוגמא, עד מצוי במקום אחד ושאר המשתתפים במקום אחר או כאשר התובע במקום אחד והנאשם במקום אחר ועוד.

14. מקור הסכמות לנהל דיון כאשר נאשם לדוגמא מצוי בבית המעצר ואילו השופט ויתר השותפים לדיון מצויים במקום מושבו של בית המשפט, נקבעה בחקיקה ובהתקיים תנאים מסויימים שהוגדרו בה.

הוראות חוק סדר הדין הפלילי

15. אין חולק כי אין בחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982, כל הוראת חוק שעניינה מתן עדות באמצעות היוועדות חזותית.

16. סעיף 2 לחסד"פ קובע כי סדר הדין הפלילי יהיה לפי חוק סדר הדין הפלילי אלא אם נקבע סדר דין שונה לענין הנדון. סעיף 3 לחוק סדר הדין הפלילי מסמך את בית המשפט לנ ג דרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית הצדק, בעניין שבסדר דין ואין לגביו הוראה בחיקוק. האם יכול בית המשפט להורות על גביית עדות בהיוועדות חזותית על סמך סעיף 3 לחסד"פ?

דיני הראיות

17. לשאלת הסמכות ולשאלת סדר הדין מתווספת גם שאלת דיני הראיות. עדות בעל פה הנמסרת באמצעות היוועדות חזותית מוקהה, לפחות במידת מה, מן ההתרשמות הישירה של השופט היושב בדין. לא מדובר בעדות הנמסרת בתנאי אולם הדיונים. סעיף 43 לפקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"א-1971 קובע כי בית המשפט יקבע את משקלה של עדות בעל פה-

"ערכה של עדות שבעל-פה ומהימנותם של עדים הם ענין של בית המשפט להחליט בו על פי התנהגותם של העדים, נסיבות העניין ואותות האמת המתגלים בהמשך המשפט."

18. הסנגור מפנה להוראות סעיף 13 ו-14 לפקודת הראיות ובהתאם גם לפסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בר"ע 30057-09-20 י את א ברמן נ. שלמה ברמן (מיום 30.9.20) וטוען כי קיימת הסמכה בדיני הראיות לגביית עדות באמצעות היוועדות חזותית וכי למעשה עסקין בשאלה שבדיני הראיות בלבד.

19. סעיף 13 לפקודת הראיות, הסעיף בו דן ביה"ד לעבודה במסגרת ר"ע ברמן, עניינו הליכים אזרחיים. עניינו של סעיף זה הינו גביית עדות באמצעות שלוח. הסעיף פותח וקבוע מפורשות כי תחולתו בהליכים אזרחיים בלבד **"לפי בקשת בעל דין במשפט אזרחי רשאי בית המשפט, אם נראה צורך למען הצדק ולפי התנאים שהורה עליהם, לצוות שעד או כל אדם אחר יחקר בתצהיר על-ידי אדם פלוני ובמקום פלוני שמחוץ לתחום שיפוטו של בית המשפט..."** בענייננו אין עסקין בהליך אזרחי ואף אין עסקין בגביית עדות באמצעות שלוח. נמצא כי סעיף 13 הנ"ל אינו יכול להוות את המקור החקיקתי לגביית העדות באמצעות היוועדות חזותית.

20. סעיף 14 לפקודת הראיות עוסק בהליך הפלילי. נוסחו כדלהלן-

"על אף האמור בחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, מקום שנגבתה עדות מחוץ לתחום שיפוטם של בתי המשפט בישראל, מכוח כל אמנה, הסכם או דין, לצורך הליך פלילי בישראל, רשאי בית המשפט להתיר שפרוטוקול העדות שניתנה כאמור יוגש כראיה במשפט, ובלבד שבית המשפט ראה להנחת דעתו שיש סיבה מספקת להיעדרו של העד שהעיד לפי הפרוטוקול וכי לנאשם או לעורך דינו ניתנה הזדמנות לחקור את העד חקירה שכנגד בשעה שנגבתה העדות."

מעיון בסעיף נלמד כי גם הוא אינו מקור חקיקתי להליך המתבקש לפני. מדובר בעדות שנגבתה מחוץ לתחומי "מכוח כל אמנה, הסכם או דין". אין זה המקרה אשר לפני. נכון הוא כי יש לשאול, מבחינה מהותית, אם על גביית עדות במקום כלשהו המצוי מחוץ לתחומי המדינה, שם לא חל הדין הישראלי ואין מרותו של בית המשפט על העד, אמור לחול דין שונה לעומת גביית עדות במקום אחר בארץ באותם תנאים, כאשר לא ניתן להביא את העד לעדות בבית המשפט.

21. תקנה 15 לתקנות העזרה משפטית בין מדינות, תשנ"ט-1999, אשר נחקקו מתוקף הסמכות המוקנה בחוק עזרה משפטית בין מדינות, התשנ"ח-1988, מאפשרת גביית עדות באמצעות טלוויזיה במעגל

סגור, בתנאים המפורטים בבקשה ובפסיקה. ניתן למצוא כי בית המשפט עשה שימוש באמצעי זה גם בהליך פלילי, כאשר נדרש לעד תביעה שעזב את הארץ, למרות התנגדות ההגנה. ראה למשל (תפ"ח) (מחוזי ת"א) 53698-03-17 מדינת ישראל נ. אבישי בן דוד.

סיכום

22. מן האמור לעיל יש ללמוד לטעמי, כי ללא מקור חקיקתי, המסמך את בית המשפט לגבות עדות, קרי לנהל את הדיון שחלקו מתקיים מחוץ למקום מושבו של בית המשפט, כאשר חלק מן המשתתפים, לדוגמה במקרה שבפני- העד, אינם מצויים במקום מושבו של בית המשפט ובמקום נוכחותם של שאר המשתתפים בדיון המשפטי, אין בית המשפט רשאי לגבות עדותו של עד תוך היוועדות מרחוק.

23. ייתכן ונוצר מצב שאינו סביר.

במצב הקיים ניתן בתנאים מסויימים, גם בהליך פלילי, להעיד בהיוועדות חזותית עד המצוי בחו"ל, כאשר בית המשפט מתרשם כי אכן נבצר להביא עד לישראל לצורך מסירת העדות, כי עדותו רלוונטית, מרכזית וחשובה וכי סיבת ההמינעות מהגעה הינה בתום לב, בכפוף לתנאים המבטיחים כמה שניתן את זכויות הנאשם. אולם באותם תנאים במדויק לא ניתן להעיד עד המצוי בארץ ונבצר ממנו להגיע לבית המשפט. **יתכן והסיבה לכך הינה כי טרום תקופת הקורונה, לא נמצאו מקרים בהם נמנע מעד המצוי בארץ להגיע לבית המשפט ובית המשפט אינו יכול להגיע אליו לגביית העדות.**

24. בתחום המשפט האזרחי כבר הותקנו התקנות המאפשרות לבית המשפט לקיים דיון כאשר חלק מן המשתתפים נוכחים במקום מושבו של בית המשפט ואילו חלק מהם משתתפים בדיון באמצעות היוועדות חזותית. לדוגמה תקנה 61(ג) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (התקנות החדשות), המאפשרת קיום קדם משפט בהיוועדות חזותית. תקנה 72 לאותן תקנות קובעת את התנאים הנדרשים לעדות בהיוועדות חזותית.

תקנה 72 לתסד"א החדשות קובעת כדלהלן-

"(א) בית המשפט רשאי להתיר שמיעת עדות בדרכי הוועדות חזותית בתוך שטח השל מדינת ישראל אומחוצה לה לפיהוראות שיטתן, אם השתכנע כי התקיימו התנאים האלה:

(1) הגעתו של העד לבית המשפט שבו נדונה התובענה שבבעניינה הוא נדרש להעיד תקשה עליו מאוד, והוא נתן את הסכמתו למתן עדות בדרכו;

(2) עדותו של העד חיונית לשאלות השנויות במחלוקת;

(3) אינן מניעה מבחינת מדינת החוץ לשמיעת עדות בדרכו ובתחומה.

(ב)

היוועדות חזותית תתאפשר אם המקום שבו מסורה עדותו או למבית המשפט שבו נדונה תובענה הכלול, ביהשאר-

(1)

מכשורה מאפשר לעדלראות ולשמוע במהלך עדותו את המתרחש באולם בית המשפט שבבנין
נההתובענה שבבנין והוא נדרש להעיד,
אם בית המשפט מצא שהדבר דרוש בנסיבות העניין;

(2) מצלמה המאפשרת צילום תקריב של מסמכים;

(3) מסך צפיי המרכזי באולם בית המשפט וכן מסך צפיי האישי לשופט.

(ג)

מנהל בתי המשפט רשאי להורות על דרישות טכניות לעניין האמצעים הנדרשים לשמיעת העדות
בהיוועדות חזותית.

25. במאמר מוסגר יוער כי ספק בעיני אם יש במקום משובו של בית משפט זה את כלל התנאים הנדרשים
לשמיעת עדות בהיוועדות חזותית עדין לא מצויים, לדוגמא התנאים הטכניים הנדרשים בסעיף (ב)(3),
כאשר עדין לא ניתן לצפות גם במסך המרכזי וגם במסך של השופט באותה תמונה.

26. נמצא כי אותה עדות, כמו במקרה אשר בפני, של מומחית לעניין אפשרות זיהוי, ובמקרה הזה עדה של
ההגנה, יכולה הייתה להעיד בעדות באמצעות היוועדות חזותית, אילו היה מדובר בהליך אזרחי, בהנחה
וקיים כל הציוד הנדרש מבחינה טכנית, על פי התקנות. אולם, כאשר עסקינן בהליך הפלילי, ומדובר
באותו סוג של עדות, עדות מומחה בדבר הליכי זיהוי, לא ניתן לשמוע עדותה באמצעי זה.

27. לפיכך, מסקנתי הינה כי ללא הוראה מפורשת של המחוקק המסמיכה את בית המשפט לשמוע את
ההליך כאשר מי מן השותפים לאותה ישיבה מצוי מחוץ למקום מושבו של בית המשפט וניהול הדיון, אין
בית המשפט מוסמך להורות כן. הראיה לכך, דברי החקיקה והתקנות שהוזכרו אשר מסמכים את בית
המשפט לעשות כן ומכלל הן שומעים לאו.

28. סעיף 3 לחוק סדר הדין הפלילי מסמך את בית המשפט לנגד דרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית
הצדק, בעניין שבסדר דין ואין לגביו הוראה בחקיקה, אינו יכול הלוות מקור חקיקתי לסמכות זו, שכן אין
בו כדי לגבור על הוראות חוק בתי המשפט הקובע את מקום משובו של בית המשפט וכפי שהראתי לעיל
את הצורך במקור חקיקתי לכל סטייה מהוראה זו (סעיף 34 לעניין בתי משפט השלום).

מן הכלל אל הפרט

29. במקרה שבפני מדובר בעדות מקצועית ומורכבת העוסקת ביכולת לזהות פנים בתמונות ובמידת
ההתאמה בין הנאשם לבין תמונה אשר הופקה ממצלמות אבטחה. גביית עדות שכזו באמצעות היוועדות
חזותית דורשת אמצעים טכנולוגיים, אשר ייתכן וקיימים אך טרם מצויים בבית המשפט המאפשרים לעדה,
לנוכחים באולם לצפות ביחד בצורה ברורה באותם צילומים. כאשר העידה העדה מטעם המאשימה
לאותו עניין, הוצגו בפני בית המשפט באולם תמונות מוגדלות מתאימות.

30. באשר למצבה הרפואי של העדה, לא אפרטו מחמת צנעת הפרט, אך אכן התרשמתי כי יכול לעורר בפניה חשש ממשי לצאת מהבית למקום ציבורי בתקופת הקורונה.
31. במקרה זה לא נדרשתי לדון בשאלת זכויותיו של הנאשם בהליך הפלילי ובין היתר כי העדות תישמע בפניו שכן הפעם הוגשה הבקשה על ידי ההגנה דווקא (סעיף 126 לחסד"פ).
32. יש לאזן בין הצורך הממשי להביא הליך זה, המתנהל בבית המשפט מזה קרוב לשלוש שנים, לידי גמר, לצורך של הנאשם למצות את הגנתו ולבראות העדה ולקבוע מועד נדחה לשמיעת עדותה בבית המשפט.
32. נכון להיום חלקים רבים יותר באוכלוסיה מחוסנים, בית המשפט מבטיח עד כמה שניתן את בריאותם של הבאים בשעריו בהקפדה רבה על עטיית מסכות וריחוק חברתי, לאולם נכנסים רק מי שחייבים להימצא בזמן הדיון, תוך שמירת מרחק והימצאות מאחורי מסכי מגן. ככל שלא תחולנה התפתחויות לרעת המצב, סביר כי לא ניתן יהיה לשוב ולדחות את הדיון ולו מחמת עינוי הדין והצורך לעשות משפט.
33. הדיון הקובע ליום 15.3.21 ידחה. עדותה של המומחית, עדת ההגנה תשימע ביום 23.6.21 בשעה 09:00.

ניתנה היום, כ"ז אדר תשפ"א, 11 מרץ 2021, בהעדר
הצדדים.